

10. 11. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Stanovení nižších splátek v oddlužení: Rozhodnutí soudu

V minulém příspěvku[1] jsem se snažil uvést, do kdy může dlužník podat návrh na stanovení jiné výše měsíčních splátek a jaká kritéria mají být soudem při rozhodování o dlužníkově návrhu posuzována. V tomto příspěvku se pokusím představit několik způsobů (variant soudních rozhodnutí), jak mohou být dlužníkovi jeho měsíční splátky sníženy.

Přestože se rozhodování o stanovení nižších měsíčních splátek stalo ve zdejších insolvenčních poměrech rozhodováním pravidelným a běžným, tak není dosud ustálena praxe, jakým způsobem se tak má dít. Chybí jednotný přístup soudů, který má zajistit, aby se dlužníkovi dostalo z jeho měsíčních příjmů více, než činí nezabavitelná částka, a současně aby takovýto postup byl transparentní a předem pro všechny možné případy spočítatelný, tedy předvídatelný - jen o takovém návrhu mohou nezajištění věřitelé hlasovat. K tomu je třeba dodat, že soud není návrhem dlužníka vázán, a to ani pokud jde o konečnou částku, která má dlužníkovi zůstat, ani pokud jde o způsob výpočtu, jak se má k této částce dojít. V rozhodovací praxi insolvenčních soudů se tak vyvinulo několik variant stanovení nižších měsíčních splátek, které se pokusím představit, včetně jejich silných a slabých stránek.

Stanovení nižších splátek - varianta I.

Nejjednodušším způsobem stanovení jiné výše měsíčních splátek je určení konkrétní částky, kterou má dlužník měsíčně platit[2]. Je-li zde modelové insolvenční řízení svobodného bezdětného dlužníka (*řkejme mu třeba pan Pivař*[3]) s čistým měsíčním příjmem 16.000,- Kč a byly-li zjištěny nezajištěné pohledávky ve výši 500.000,- Kč, tak při předpokládané odměně a hotových výdajích insolvenčního správce ve výši 54.000,- Kč ($60 * 900,- \text{ Kč}$) činí minimální měsíční splátka, aby bylo zaplaceno 50% nezajištěných pohledávek, 5.066,67 Kč. Bude-li tedy soudem rozhodnuto, že je Pivař povinen měsíčně platit na účet insolvenčního správce částku 5.100,- Kč (*vše nad tuto částku mu zůstane*), tak je zde předpoklad zaplacení 50,40% nezajištěných pohledávek. Potud žádný problém. Stane-li se však insolvenční správce v průběhu pětiletého splácení plátcem DPH, tak předpoklad uspokojení při stejných splátkách klesne na 48,13%.

V předchozím příspěvku jsem uvedl, že mám za to, že nelze (*ani se souhlasem dlužníka*) stanovit takovou výši splátky, aby dlužníkovi zůstala nižší než zákonem stanovená nezabavitelná částka. U našeho Pivaře činí nezabavitelná částka 9.283,- Kč. Zákonná srážka tak činí 6.717,- Kč. Lze si představit (*v dnešní době ne tak ojedinělou situaci*), že se Pivař stane otcem dvojčat, pročež se ožení. U našeho Pivaře tak bude činit nezabavitelná částka 12.554,- Kč, zákonná srážka 3.446,- Kč (*mimochodem postačí k uspokojení nezajištěných pohledávek již jen z 28,28%*). Našemu čerstvému otci je tak dle usnesení soudu strháváno o celých 1.654,- Kč měsíčně více, než připouští zákon.

Vztáhnuto k osobním a majetkovým poměrům pana Pivaře rostla nezabavitelná částka poslední 3 roky v průměru o 336,- Kč ročně. Pokud by obdobným způsobem rostla i příští rok, tak již v lednu 2015 bude panu Pivařovi sráženo o 1.990,- Kč více, než zákon dovoluje. Pokud by (*aniž bychom mu to přáli*) byl Pivař nemocný, nebo pokud by dokonce přišel o zaměstnání, tak by měl přesto povinnost stále platit měsíčně 5.100,- Kč, třebaže takové příjmy ani nemá.

Výše uvedený příklad pana Pivaře je poněkud krkolomný a (*právníci prominou*) plný čísel. Chtěl jsem jím ukázat neudržitelnost praxe, kdy je stanovena pevná částka, kterou má dlužník měsíčně platit. Tato varianta lze zachránit snad jen tím, že u všech dlužníků, kde bude tento způsob výpočtu splátek stanoven, bude třeba k lednu každého roku přepočítat, zda jim již není sráženo více, než činí nezabavitelná částka. Pokud ano, tak bude muset být rozhodnuto novým usnesením o nové výši splátek, ke kterémužto rozhodnutí bude třeba nařídit novou schůzi věřitelů, při které se věřitelé budou vyjadřovat ke stanovení nové výše splátek. Nepřijde mi to však jako příliš praktické řešení. Navíc bude častým jevem, že dlužníkovi bude ponecháváno již jen několik desítek či set korun nad rámec nezabavitelné částky, přesto však bude mít dlužník povinnost zaplatit více než 50% nezajištěných pohledávek a přesto bude pravidelně podstupováno výše uvedené martyrium změny měsíčních splátek.

To, co se ze začátku zdálo jako celkem praktický srozumitelný nápad, je v konečném důsledku pro všechny procesní subjekty přítěží.

Stanovení nižších splátek - varianta II.

Řešením, které eliminuje všechny výše nastíněné problémy, je stanovení nižších splátek tak, že nezabavitelná částka bude každý měsíc při jejím vypočítávání zvyšována o konkrétní částku, řekněme o 1.000,- Kč[4]. Jde tedy jen o jednoduchou úpravu běžně používaného vzorce. Našemu (*zatím svobodnému a bezdětnému*) panu Pivařovi bude stanovena měsíční nezabavitelná částka ve výši 9.283,- Kč (*zákonná*) + 1.000,- Kč (*soudem stanoveno*), celkem tak bude Pivařovi měsíčně ponechávána částka 10.283,- Kč. Až se Pivař ožení a bude mít dvojčata, tak mu zůstane celkem 13.554,- Kč. Vzroste-li nezabavitelná částka od ledna 2015 o 336,- Kč, bude Pivařova (*modifikovaná*) nezabavitelná částka činit 13.890,- Kč. Vše nad takto vypočtené nezabavitelné částky bude z Pivařovi mzdy strháváno a zasíláno k další distribuci insolvenčnímu správci.

Předmětem hlasování nezajištěných věřitelů a rozhodování soudu tak nebude stanovení pevné částky, která bude dlužníkem měsíčně placena, ale částky, o kterou bude každý měsíc zvyšována nezabavitelná částka. Uvedený způsob výpočtu zaručuje, že dlužníkovi zůstane vždy více, než činí zákonná nezabavitelná částka a že pokud bude dlužník nezaměstnaný či nemocný, tak nebude soudním rozhodnutím nucen platit částky, které ani nemá.

Nevýhodou této varianty je to, že po svatbě a narození dvojčat bude předpokládaná míra uspokojení nezajištěných pohledávek 16,28%, tedy hluboko pod 50% hranici. Jak však bylo uvedeno výše, tak v daném případě by pan Pivař nezvládl uspokojit 30 % nezajištěných pohledávek (28,28%) ani při zákonném určení nezabavitelné částky. To je riziko oddlužení, které se zvyšuje vždy spolu s počtem vyživovacích povinností, stagnací či dokonce ztrátě příjmů nebo při dlouhodobější pracovní neschopnosti. Dané riziko je však obecné pro oddlužení jako takové, není ničím specifické při stanovení nižších měsíčních splátek.

Výhodou této varianty je především její jednoduchost v pochopení i realizaci. Je to zaměstnavatel (*stejně jako v běžném oddlužení*), kdo nezabavitelnou částku vypočte a následně zvýší o určenou částku (*uvedené je zaměstnavateli uloženo usnesením*). Vše následně zašle dlužníkovi. Správce tak jen v pravidelných intervalech (*stejně jako u běžných oddlužení*) kontroluje správnost prováděných srážek.

Stanovení nižších splátek - varianta III.

Další variantou, která je insolvenčními soudy při stanovování jiné výše měsíčních splátek používána, je v zásadě modifikovaná varianta II., která má rovněž na zřeteli, že dlužníkovi musí nezabavitelná částka vždy zůstat. Zbylá (*sražená*) částka je podle soudem stanovených pravidel dále dělena (*po*

zaplacení přednostních pohledávek) mezi insolvenčního správce, věřitele a dlužníka. Tato varianta byla použita (*a v zásadě aprobována*) například v řízení zmíněném v předchozím příspěvku, v kterém bylo vydáno pro řešenou materii zásadní usnesení Nejvyššího soudu ČR[5]. Krajský soud v Ostravě[6] uložil plátcí invalidního důchodu dlužnice, aby prováděl srážky ve stejném rozsahu, jako při výkonu rozhodnutí pro uspokojení přednostní pohledávky, a sražené částky nevyplácel dlužnici, ale zasílal je insolvenčnímu správci, kterému bylo soudem uloženo, aby:

- a) si ponechal zálohu na odměnu a hotové výdaje ve výši 1.089,- Kč a uhradil případné nedoplatky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za podstatou,
- b) ze zbývajících částky zaslal věřitelům částku 2.400,- Kč,
- c) ze zbývajících částky po uspokojení věřitelů *ad b)* vyplatil dlužnici částku 500,- Kč[7] a
- d) ze zbývajících částky polovinu připočetl k částce rozdělované mezi věřitele dle *písm. b)* a druhou polovinu připočetl k částce vyplácené dlužníkovi dle *písm. c)* a tyto částky vyplatil.

Výhodou této varianty, proti variantě II., je motivace dlužníka – díky pravidlu v *písm. d)* platí, že čím více si dlužník vydělá, tím více mu zůstane, a to bez jakékoliv horní hranice. O to méně sice dostanou věřitelé, je ale konec konců na nich, aby návrh dlužníka na stanovení nižších splátek, pokud s ním nebudou souhlasit, zamítli.

Problém zastropování horní hranice nezabavitelné částky však působí demotivačně i při běžném oddlužení. Horní hranice dlužníky často existenčně tlačí k příjímům v šedé zóně našeho hospodářství, minimálně je však odlákává od zájmu na druhém zaměstnání či brigádě, neboť dlužníkovi je jedno, zda při stejné nezabavitelné částce dostanou věřitelé 30 či 60% svých nezajištěných pohledávek. Nabídne-li jim pak v takové situaci druhý zaměstnavatel práci na černo, není třeba velké fantazy, abychom uhodli, jak se dlužník zachová. Uvedený problém se přirozeně týká i exekucí.

Nevýhodou této varianty jsou vyšší nároky na chápavost jejich adresátů, především však na administrativní zajištění provádění srážek, neboť správci nemohou použít většinou užívaný automatický (*bankovní či informační*) systém rozdělování sražené částky, vše tak musí zabezpečit takřkajíc ručně. Je navíc častou praxí, že dlužníci nedisponují bankovním účtem, není jim tedy prakticky kam vracet částku určenou podle *písm. c, d)*. Lze si představit složenkové řešení nebo osobní vyzvednutí na provozovně insolvenčního správce. Vedle náročnosti administrativní však nelze v takovém případě přehlédnout ani náročnost finanční (*v prvním případě pro správce, v druhém pro dlužníka*). To vše za situace, kdy je v řešeném případě dlužnici reálně vraceno 181,- Kč měsíčně (*to v roce 2014; v roce 2015 to pravděpodobně v důsledku zvýšení nezabavitelné částky již nebude nic a zřejmě také bude třeba změnit výrok ad b)*, neboť částka 2.400,- Kč již k rozdělení mezi věřitele zbývat nebude).

Stanovení nižších splátek - varianta IV.

Další (*a pro účely tohoto příspěvku poslední*) variantou stanovení nižších splátek je kombinace variant výše uvedených. Soud stanoví, aby z příjmů, které dlužník po schválení oddlužení získá, byla strhávána částka ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, po odečtení zálohy na odměnu a zálohy na náhradu hotových výdajů insolvenčního správce (*vč. DPH*), vše maximálně *např.* ve výši 5.800,- Kč[8]. Jinými slovy řečeno, standardně se vypočte srážka z příjmů dlužníka, která se posílá insolvenčnímu správci. Pokud takto vypočtená částka přesahuje částku 5.800,- Kč, zašle se jen 5.800,- Kč, vše ostatní zůstává dlužníkovi.

O výhodách této varianty platí to, co o variantě III., tedy že je ve vztahu k dlužníkovi motivační (*již ne*

však vůči věřitelům), neboť čím více si dlužník vydělá, tím více mu zůstane. Navíc je tato varianta, oproti té předchozí, nepoměrně uživatelsky přátelštější.

Závěrem

Ust. § 398 odst. 4 insolvenčního zákona ponechává soudům svobodu při stanovení způsobu, prostřednictvím kterého lze dlužníkovi v oddlužení snížit pravidelnou měsíční splátku.

V tomto příspěvku jsem se pokusil představit čtyři používané způsoby realizace. Z výše uvedených důvodů mám za to, že (v naprosté většině případů) zcela nevhodným a nepraktickým způsobem je stanovení pevné měsíční splátky. Další tři způsoby jsou v zásadě možné a s insolvenčním zákonem souladné, když mají své přednosti a své nevýhody a záleží na konkrétní řešené situaci, který ze způsobů je v daném případě vhodnější.

Tomáš Jirmásek

[1] Stanovení nižších splátek v oddlužení: Podání návrhu, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Takto bylo rozhodnuto například v insolvenčním řízení vedeném u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp.zn. [KSUL 43 INS 14093/2010](#), kde bylo usnesením (B-65) stanoveno, že měsíční splátka z příjmu dlužnice má činit vždy 4.006,- Kč (dle [sdělení insolvenčního správce ze dne 3.9.2014](#) je však stále strháváno 6.006,- Kč, tedy dokonce více, než činí zákonná nezabavitelná částka).

[3] Snažil jsem se nalézt jméno, jehož nositel nebyl dosud podroben právu insolvenčnímu. Pan Pivař je pro tento účel ideální, neboť dle databáze Ministerstva vnitra ([Četnost jmen](#)) v České republice žádný Pivař nežije, a pravděpodobnost, že by s ním bylo vedeno insolvenční řízení a že by mohlo dojít k záměně s modelovým panem Pivařem, je tak malá. Jiná je situace ve Spojených státech amerických, kde žije Pivařů několik set.

[4] Tímto způsobem bylo rozhodnuto například usnesením Krajského soudu v Praze č.j. [KSPH 67 INS 15270/2014-B-5](#) ze dne 10.9.2014.

[5] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.7.2014, sen.zn. [29 NSČR 53/2012](#), dosud nebylo publikováno ([KSOS 22 INS 16136/2011](#)).

[6] Usnesení Krajského soudu v Ostravě č.j. [KSOS 22 INS 16136/2011-B-3](#) ze dne 2.12.2011

[7] V projednávané věci změnil Vrchní soud v Olomouci (č.j. [2 VSOL 18/2012-B-8](#) ze dne 26.1.2012) písm. c) tak, že insolvenčnímu správci se ukládá vyplatit dlužnici částku do výše 500,- Kč, neboť vlivem meziročního zvýšení nezabavitelné částky již pro písm. c) částka 500,- Kč nezbývala, v reálu jde nyní měsíčně o částku 181,- Kč, která dlužnici nad rámec nezabavitelného minima zůstává.

[8] Tímto způsobem bylo rozhodnuto například Krajským soudem v Brně usnesením č.j. [KSBR 37 INS 20975/2012-B-37](#) ze dne 9.5.2014.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](#)

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)

- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)